

1. konzultace Státy světa

Dělení států

Podle polohy:

Přímořské

Vnitrozemské

Podle zeměpisné šířky (podnebné pásy)

Hledisko dopravní, hospodářské – výhodná/nevýhodná poloha

Kontinent

Podle rozlohy

velké, střední, malé, trpasličí – 60% souše – 10 nejrozlehlejších

Ale hospodářská úroveň nezávisí na velikosti státu

Rusko 17 mil. km², Kanada 10, USA 9,6, Čína 9,6, Brazílie 8,5, Austrálie 7,7, Indie, Argentina, Kazachstán, Alžírsko

Evropa 46 nezávislých států (+ Gibraltar, Kosovo, Faerské ostrovy, Svalbard)

S Amerika 3 státy

Austrálie 1

ČR – 79 000 km² – středně velký – jako Rakousko, Portugalsko, Maďarsko

Podle počtu obyvatelstva

Čína 1,44mld, Indie 1,39mld – více jak třetina obyvatel

Trend – pokles Evropa, S Amerika

- růst Afrika – hlavně

USA 332 mil, Indonésie 275, Pákistán 220, Brazílie 212, Nigérie 206, Bangladéš 164, Rusko 145, Mexiko 127, Japonsko 125

Evropa 743 mil.obyvateľ

5 největších – více jak polovina obyvatel

Nejvíce obyvatel: Rusko – evropská část, Německo 83, Francie 67, VB 66, Itálie 60, Španělsko

ČR – 10,7 mil.– 12. místo = Belgie, Řecko, Portugalsko, Švédsko, Maďarsko

Svět

2004 – 6, 4 miliardy lidí

31.10.2011 – 7 miliard

k 1. 7. 2020 na Zemi 7,7 miliardy lidí

Podle počtu obyvatelstva

Čína 1,44mld, Indie 1,39mld – více jak třetina obyvatel

Trend – pokles Evropa, S Amerika

- růst Afrika – hlavně

USA 332 mil, Indonésie 275, Pákistán 220, Brazílie 212, Nigérie 206,
Bangladéš 164, Rusko 145, Mexiko 127, Japonsko 125

Evropa: Německo 83, Francie 67, VB 66, Itálie 60

ČR – 10,7 – 12. místo = Belgie, Řecko, Portugalsko, Švédsko, Maďarsko

URBANIZACE

Urbanizace (také poměšťování) je proces, při kterém společnost mění svůj způsob života z venkovského na městský. S tím je také spojen zvyšující se podíl lidí žijících ve městech. Města samotná se zvětšují i kvůli narůstajícímu podílu pracujících dojíždějících za prací do významných center.

V roce 2014 žilo 54% světové populace ve městech oproti roku 1950 kdy zde žilo jen 30%. Podle Organizace spojených národů by do roku 2050 mělo ve městech žít až 66% lidí.

Nejvíce lidí ve městských oblastech se vyskytuje v Severní Americe (82% v roce 2014), Latinské Americe a oblasti Karibiku (80%) a v Evropě (73%). Nejméně urbanizované oblasti jsou v Africe (40%) a Asii (48%) k roku 2014.

Velké Tokio je největší metropolitní oblastí na světě a k roku 2020 v ní žilo 37,393 milionu obyvatel.

Města Evropy

Největší města Evropy podle počtu obyvatel:

1. Moskva 12 500 123 Rusko
2. Londýn 8 908 081 Spojené království Spojené království
3. Petrohrad 5 351 935 Rusko
4. Berlín 3 644 826 Německo
5. Madrid 3,266,126 Španělsko
6. Kyjev 2 950 800 Ukrajina
7. Řím 2 860 009 Itálie
8. Paříž 2 148 271 Francie
9. Minsk 2 020 600 Bělorusko
10. Hamburk 1 899 160 Německo

21. Praha 1 324 277 Česká republika

etropole znamená významné město, které je kulturním, obchodním nebo politickým centrem určité oblasti. Často se používá jako synonymum pojmu hlavní město.

Městská aglomerace

Městská aglomerace je buď seskupení vzájemně blízkých sídel, kde jedno dominuje, tzn. město se svým okolím (předměstí, satelitní města), nebo několik srovnatelně velkých měst srostlých v jednu souvisle zastavěnou plochu – konurbace (souměstí).

Většinou se vyznačuje společnou hromadnou dopravou (Liberec–Jablonec nad Nisou či Most–Litvínov), provázaností ekonomiky a zástavbou, společnou administrativou (Brandýs nad Labem–Stará Boleslav[1]) nebo velmi blízkou polohou (Česká Třebová–Ústí nad Orlicí). Časté jsou aglomerace důlních měst hlavně ve střední Evropě (Katovice, Ostrava) nebo hustě koncentrovaných měst v průmyslových centrech západní Evropy (Porýní, Londýn, Liverpool) nebo Spojených států (New York, Los Angeles, Chicago, Miami, Boston, San Francisco, Detroit – viz Metropolitní oblasti v USA)

Metropolitní oblasti, konurbace

V České republice byly definovány tři metropolitní oblasti (pražská, ostravská a brněnská) a deset aglomerací (ústecko-chomutovská, olomoucká, hradecko-pardubická, plzeňská, liberecko-jablonecká, českobudějovická, karlovarská, zlínská, mladoboleslavská a jihlavská).

Konurbace neboli souměstí je několik měst, velkoměst nebo aglomerací srostlých v jednu souvisle zastavěnou plochu. Na rozdíl od aglomerace existují jednotlivá města jako samostatné celky a nemusí mít společné zázemí ani jednotné centrum – polycentrická forma aglomerace. Spojením několika konurbací vzniká megalopolis.

Svět

Nezávislé státy – suverénní - 192, závislá území – 39

změny po 1. a 2. sv. válce – rozpad kolonií 1960

Britské společenství národů – sdružuje součásti britského impéria, které jsou symbolicky nebo reálně loajální britské koruně – státy s vlastní hlavou státu nebo s britskou královnou jako hlavou státu

Původními členy byla Austrálie, Irský svobodný stát, Jihoafrická unie, Kanada, Newfoundland, Nový Zéland). Britský panovník však stále zůstával hlavou těchto států. V roce 1949 byl dořešen vztah k britské koruně. 20. dubna 2018 bylo rozhodnuto, že princ Charles v této funkci nahradí – na její přání – královnu Alžbětu II po její smrti. Členské státy mohou svobodně volit i formu státního zřízení a mohou být i republikami. Počet členů: 52 samostatných států

90. léta – sovětský mocenský blok se rozpadl, válečný konflikt Jugoslávie – dosud problémy

UMĚLÉ x PŘÍRODNÍ(historické) hranice – rovné Afrika, USA-Kanada – dohoda

Státní zřízení

Monarchie – vláda jedince (obvykle dědičná), diarchie – společná vláda dvou osob (v současnosti politický systém v Andoře a San Marinu)

- absolutní monarchie
  - konstituční monarchie
  - teokratická monarchie

Republika – vláda volené hlavy státu (případně kolegia)

- prezidentská republika
- poloprezidentská republika
- parlamentní republika
- islámská republika – Írán, Pákistán

Zde jsou seřazeny formy státu podle způsobu vlády

- Autokracie — autokratické způsoby vlády
  - Absolutismus, historicky též osvícenský absolutismus
  - Despotie
  - Diktatura
  - Totalitarismus (Fašismus, Nacismus, Komunismus)
  - Tyranie
- Demokracie — demokratické způsoby vlády
  - Přímá demokracie
  - Zastupitelská demokracie

Typy státu podle uspořádání

- Unitární stát
  - Regionální stát
  - Federace
  - Konfederace
- Říše
- protektorát

Dělení podle stupně rozvoje

Rozdíl mezi SEVEREM a JIHEM

Asijští tygři: Hongkong, Jižní Korea, Singapur, Thai-wan

Nejvyspělejší státy světa: Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Spojené království a USA, V Asie, Austrálie, Nový Zéland

S transformující se ekonomikou: Střední a JV Evropa, Rusko

Státy s velkým exportem: Saudská Arábie, Kuvajt, státy Perského zálivu, Brunej, Malajsie, Libye

Průmyslové zemědělské a nebo zemědělsko průmyslové země

Česká republika

Nejvyšší bod: Sněžka 1603,3m

Časové pásmo: +1 hodina

Poloha: 50° s. š., 16°v. d.

Hl. město: Praha

Počet obyvatel: 10 701 839 (2021)

(85. místo na světě)

Rozloha: 78 867 km² (113. místo na světě)

Parlamentní republika

Evropa

Hranice mezi Evropou a Asií

po řece Embě do Kaspického moře, odtud Kumomanyčskou sníženinou podél řek Kuma a Manyč až po ústí Manyče do Donu a po něm do Azovského moře^l

Počet obyvatel: 742 250 955 (2017)

Největší poloostrovy jsou Poloostrov Kola, Skandinávský, Jutský, Pyrenejský, Apeninský, Balkánský poloostrov, Peloponés a Krym.

Největší ostrovy Evropy jsou soustředěny na severozápadě: klikatobřehá Velká Británie, Island a Irsko. Další ostrovy leží na severu: Nová země a Špicberky, Gotland, Öland, Sjælland a na jihu: Mallorca, Sicílie, Sardinie, Korsika, Kréta a Rhodos.

Nejdelší řeky

- Volha (Rusko) 3534 km
- Dunaj (Německo, Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Chorvatsko, Srbsko, Rumunsko, Bulharsko, Moldavsko, Ukrajina) 2857 km
- Ural (Rusko, Kazachstán) 2428 km
- Dněpr (Rusko, Bělorusko, Ukrajina) 2200 km
- Don (Rusko) 1950 km
- Kama (Rusko) 1805 km

Největší jezera

- Ladožské jezero (Rusko) 18 130 km²
- Oněžské jezero (Rusko) 9616 km²
- Vänern (Švédsko) 5650 km²
- Saimaa (Finsko) 4377 km²

Evropa

Další rekordy

- největší ostrov – Velká Británie
- největší město – Istanbul (celý, včetně asijské části) resp. Moskva^[pozn. 1]
- největší ledovec – Jostedalsgreen
- největší stát podle rozlohy – Rusko
- nejhustší železniční síť – Švýcarsko
- nejhustší silniční síť – Belgie
- nejdelší silniční tunel – Lærdalstunnelen (Norsko)
- nejdelší železniční tunel – Gotthardský úpatní tunel (Švýcarsko)
- nejrychlejší vlak – TGV (Francie), Frecciarossa (Itálie)
- nejdelší most – Krymský most (Rusko)

Největší hustotu zalidnění mají kromě miniaturních států Monaka, Vatikánu a Maltý, Nizozemsko (390 obyvatel/km²), Belgie (340 obyvatel/km²) a Velká Británie (250 obyvatel/km²).

46 nezávislých států + Gibraltar, Falklandy, Faerské ostrovy, Svalbard , Jan Mayen

Mont Blanc (Monte Bianco) 4809 m n. m., Savojské Alpy

Etna 3323 m n. m., Sicílie

Volha (Rusko) 3534 km

Dunaj (Německo, Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Chorvatsko, Srbsko, Rumunsko, Bulharsko, Moldavsko, Ukrajina) 2857 km

Státy Evropy - znát hlavní města

- Albánie
- Andorra
- Belgie
- Bělorusko
- Bosna a Hercegovina
- Bulharsko
- Černá Hora
- Česko
- Dánsko
- Estonsko
- Finsko
- Francie
- Chorvatsko
- Irsko
- Island
- Itálie
- Kazachstán (část)
- Lichtenštejnsko
- Litva
- Lotyšsko
- Lucembursko
- Maďarsko
- Malta

- Moldavsko
- Monako
- Německo
- Nizozemsko
- Norsko
- Polsko
- Portugalsko
- Rakousko
- Rumunsko
- Rusko (část)
- Řecko
- San Marino
- Severní Makedonie
- Slovensko
- Slovinsko
- Spojené království
- Srbsko
- Španělsko
- Švédsko
- Švýcarsko
- Turecko (část)
- Ukrajina
- Vatikán

Kromě těchto samostatných států se v Evropě nachází

- tři autonomní souostroví:
  - [Alandy](#) (Finsko)
  - [Faerské ostrovy](#) (Dánsko)
  - [Špicberky](#) (Norsko)
- jedno zámořské území:
  - [Gibraltar](#) (Spojené království)
- jedno zámořské území na rozhraní Evropy a Asie:
  - [Akrotiri a Dekelia](#) (Spojené království)
- tři závislá území:
  - [Jersey](#) (Spojené království)
  - [Guernsey](#) (Spojené království)
  - [Man](#) (Spojené království)
- další státní útvary, které nejsou všeobecně uznávány:
  - [Kosovo](#) – uznáno 108 státy světa
  - [Podněstří](#) – uznáno jen Abcházíí, Jižní Osetií a Náhorním Karabachem
- další státní útvary na rozhraní Evropy a Asie, které nejsou všeobecně uznávány:
  - [Abcházie](#) – uznána šesti členskými státy OSN a čtyřmi státy nečlenskými
  - [Jižní Osetie](#) – uznána šesti členskými státy OSN a čtyřmi nečlenskými
  - [Arcach](#) – uznáno jen Abcházíí, Jižní Osetií a Podněstřím
  - [Severní Kypr](#) – uznán jen Tureckem

